

Les mans del pintor; els ulls del poeta: Antoni Miró arran del quadre A Miquel Martí i Pol.

“Toni Miró, que dic, escolta això”

Són “Mirades creuades”: les cartes que es van bescanviar; els poemes de l’un; els quadres de l’altre. Miquel Martí i Pol i Antoni Miró van forjar una amistat creativa que ara ha pres forma d’exposició i, de la mà del IEC, s’ha instal·lat a l’OctubreCCC, a València, fins el 31 de maig.

“És una bona mostra de les possibilitats d’interferències entre codis artístics distants però coincidents a l’hora d’aportar una visió crítica del món, com és el cas de les dues trajectòries

respectives.” L’escriptor i professor de la Universitat d’Alacant Carles Cortès ha elaborat un precís estudi introductor per al catàleg que acompanya l’exposició. Ressegueix les cartes que tots dos artistes es van bescanviar, ens

permet de comprendre les mútues admiracions, les confidències.

La mostra ens ofereix les epístoles que tots dos, pintor i poeta, poeta i pintor, es bescanviaren durant cosa de dos anys; els versos que Miquel Martí i Pol va dedicar a l’artista d’Alcoi; els quadres que les mans d’Antoni Miró van fer possibles sota l’influx dels mots de l’amic. Hi ha, també, *Roig nuet*, el quadre que Miró va regalar al poeta i que, probablement, simbolitza, en forma i color, pregones afinitats.

Perquè tot va començar amb aquest quadre. D’entrada, hi havia hagut la gosadia: Antoni Miró admirava Martí i Pol i li havia dedicat un llibre monogràfic. Li’l va fer arribar. Des de Roda de Ter va rebre, ben aviat, carta d’agraïment. “Benvolgut Sr.”, hi diu d’entrada el poeta. De seguida es faran amics. La relació esdevindrà intensa amb el temps. Podríem dir que la segella, precisament, el *Roig nuet* que Miró li tria a posta. El poeta li ha confessat que té set de les seves pintures. Li diu que, si li fa un bon preu, es desdinerarà. L’altre li

envia el bell tors de dona que captiva Martí i Pol. Una altra coincidència entre tots dos, val a dir-ho, és l'alegria per la carn. Miró havia descobert Martí i Pol de la mà del seu amic, Ovidi Montllor, ens explica Carles Cortès, i, amb la lectura dels seus poemes, “trojava noves maneres d'abordar l'erotisme femení i la sensualitat de la mirada poètica de la vida”. D'aquí ve la tria del quadre, també, pintat en un roig intens políticament definitori. Antoni Miró l'escull perquè el considera “temàticament més poètic i càlid que molts dels meus quadres”.

Fa diana, és clar. I, a més, desperta en el poeta l'ansia de coneixement pictòric. Temps després, Martí i Pol ho formularà en versos (“¿De quin secret pou de silenci/ treus el lluminós i perennal sentit/ de cada gest, de cada moviment?”); de moment, quan encara es tracten de vós, inquireix, minucios: “Si m'ho permeteu, us vull fer unes preguntes de profà. Darrera el quadre hi diu: acrílic sobre fusta, però, com obteniu el relleu del tors? Sobre quina matèria està pintat, el tors? L'heu pintat a part i després l'heu enganxat damunt el quadre o el procés és a la inversa, primer enganxeu el perfil del tors i després pinteu el conjunt? Es tracta, potser, d'un objecte (una fotografia, tal vegada) manipulada? Perdoneu la meua incultura i la poca traça a plantejar les preguntes. No us demano això per estimar més el quadre, sinó per adquirir coneixements.”

I, com que, si l'un és meticulós, l'altre, també, el pintor li dona de seguida, amatent, les explicacions tècniques: “Parteixo d'un dibuix estampat i pintat sobre paper Guarro Super Alfa, i en aquest cas està superposat a la base pintada tot en acrílics-làtex sobre tauler DM, acabats amb vernissos també a l'aigua com tot el procés. És una tècnica que utilitzo molt sovint i que garanteix la conservació i resistència. El procediment és laboriós i exigeix una certa despesa tècnica, a partir del dibuix previ.”

A mesura que avancen les cartes, som testimonis de l'aprofundiment de l'amistat entre tots dos artistes. I sabem, per exemple, de la trobada que finalment van tenir al mas Sopalmo, l'espai de vida i de treball del pintor alcoià, on el poeta va arribar amb la seva muller, Montserrat Sans, i amb un amic ben proper (una altra suma de les que multipliquen), el cantant i músic Lluís Llach.

29 de maig de 1992

Benvolgut Sr.: Per a mi ha estat una agradable sorpresa rebre el llibre *La otra mirada*, dedicat, afectuosament, per partida doble. Moltes gràcies.

No ens coneixem i per això m'ha sorprès veure'm diguem-ne compartint llibre i dedicatòria amb persones que estimo i admiro. Les vostres frases, a més, són molt afectuoses. Si no us enganyava molt, m'agradaria saber què us ha impulsat a comptar amb mi d'una manera tan íntima i agradable. M'heu fet molt content.

Havia vist algunes –poques– reproduccions de pintures vostres, que ja m'havien despertat la set; aquest llibre me l'ha fet gairebé insuportable. Escolteu, no podria tenir un quadre vostre, per penjar a casa? Us seré franc, la meua disponibilitat econòmica és molt magra, però si em fèieu preu d'amic em desdineraria.

Miquel Martí i Pol

El motiu d'haver-vos dedicat el llibre -junt amb altres estimats amics- ha estat simplement l'admiració que sempre us he tingut al llarg de molts anys. La vostra poesia i el vostre tarannà personal sempre m'han interessat i en la mesura que he pogut he seguit la vostra estimada trajectòria de poeta i català. Us adjunte uns quants llibres més i pròximament vos remetré un quadre amb el qual vos obsequie amb molt de goig.

Antoni Miró

Juny 1992

15 de juliol de 1992

Aquest migdia un ordinari m'ha portat el vostre quadre. Us estic profundament agraït; però per fugir d'impertinències o de pedanteries us dic només que estic molt content i que moltes gràcies.

Dieu que heu escollit el quadre expressament per a mi, i a fe que l'heu ben encertat. La seducció i el misteri d'aquesta gamma de roigs té una força impressionant i és d'una bellesa colpidora. Però després hi ha el “tema”, el tors nu de dona que, immers en el roig, adquireix una molt peculiar matisació i és colpidorament bell. Sempre m'ha atret el nu femení, i aquest no crec que em cansi de contemplar-lo. Des que me l'han portat el tinc davant els ulls i cada vegada hi descobreixo tonalitats noves i subtils morbideses.

13 d'agost de 1992

Deu ser apassionant, pintar, penso, i dominar tants de recursos per crear bellesa. [...] Si Alcoi no fos tan lluny de Roda, o si jo estigués en unes condicions mínimament acceptables d'autonomia de moviments, us asseguro que m'encantaria visitar-vos al mas Sopalmo. Cada vegada que en veig fotografies se'm fa aigua a la boca per la bellesa de les estances i, sobretot, per la netedat, l'ordre i la meticulositat que s'hi endevina, i que, a parer meu, també es trasllueix en la vostra obra, tan intensa com neta de perfils i perfecta realització. [...] Perdoneu que us escrigui a màquina. Les mans heu tinc molt feixugues i insegures i amb bolígraf només hi faig les coses més íntimes: els poemes, que no els “sabria” fer a màquina, i les dedicatòries.

Com m'agradaria que vinguéssiu al mas Sopalmo, no cal dir-ho, si hi hagués la més mínima possibilitat ja sabeu que amb molt de goig, aquí teniu una casa i amics que us estimen de debò i per sempre.

Gràcies, moltes gràcies pels dos volums de la vostra magnífica “Obra poètica” que admire profundament i que em fa apropar-me cada cop més a vós i a la vostra monumental tasca que a tots ens dignifica.

8-9-92

Roig nuet, el quadre que Antoni Miró va regalar a Miquel Martí i Pol.

I escrivia Martí i Pol: “Nosaltres tenim un automòbil –un R-5, en diuen– i la Montserrat el sap portar, però sospito que no s’atreveria a emprendre un viatge tan llarg, ella i jo sols, comptant que en cas de qualsevol problema, avaria, etc., jo, per dissort, no solament no puc fer cap servei sinó que, en certa manera, sóc una nosa. Tenint això en compte, el que farem serà parlar amb un bon amic nostre, a qui deu conèixer si més no de nom, en Lluís Llach, per si ell podia combinar-s’ho, li feia gràcia, que estic segur que sí, i ens portava amb el seu cotxe, que és gros i potent.”

Però és que, a més de les vicissituds personals, expressades en epístola, també anem tenint notícia dels fruits artístics que ens ha llegat aquesta bella coneixença. Sabem de la doble mirada sobre un *Roig nuet* que pren ara nous significats; i sabem del poema que va néixer de l’amistat, aquell que comença com si tots dos reprenguessin conversa (“Toni Miró, que dic, escolta això”); o dels quadres on el pintor va dibuixar el gest lluminós del poeta (*Sempre content*: espectacular); o dels *collages* que Miró va realitzar, l’estiu del 1994, emprès pels versos de la *Suite de Parlavà*: a partir d’un grapat de mots (“Empeny a persistir”, “Una altra pell”, “El silenci és el refugi”...) troba títol i esperó a la composició. Vet aquí el resultat artístic d’aquestes dues especialíssimes mirades creuades.

Núria Cadenes

21 d’octubre de 1992

Us envio finalment (perdoneu) el text que em va demanar amablement fa mesos. No és un text teòric –no el sabia pas fer–, sinó una interpretació poètica, absolutament lliure, és clar, de la vostra pintura i, agosaradament, una mica també de la impressió que tinc de vós, pels vostres quadres, pels vostres llibres i per les vostres cartes. El poema el vaig començar amb la intenció de parlar, tan subjectivament com vulgueu, només de la vostra pintura; però va ser ell mateix, el poema, qui em va anar imposant una dinàmica que hauria estat contraproductiu i grotesc voler contradir. Així va ser com em vaig trobar que l’última part se’m feia íntima i compromesa, però com que era colpidorament sincera vaig deixar que em dictés els versos. El resultat, el teniu a les mans. Valdrà més o valdrà menys, això no ho sé, però us en puc garantir la més afectuosa honestedat.

20 de novembre de 1992

Celebro que l’“esbós de lletra...” us hagi agradat i, si us plau, no patiu ni poc ni gens per aquest temps que temeu restar-me. Mireu, últimament escric poquíssim i treballar en el vostre poema ha estat una gimnàstica ben eficaç i gratificant. D’altra banda, la meva padrina (els meus germans i jo dèiem padrina a l’àvia materna), la meva padrina, repeteixo deia que tant és treballar com fer feina.

24 de febrer de 1993

Els vostres gravats són, a parer meu, esplèndids; minuciosament justos de dibuix, suggestius i clars de color i, sobretot, plens de connotacions, referències i significats, com tota la vostra obra. Mireu, el meu judici no té, evidentment, cap valor crític, però jo trobo que el que em fa sentir agraçosament pròxim a la vostra obra és l’absència de gratuïtat que s’hi manifesta, i també el ritme i l’ordre que la presideixen. La carpeta que m’heu enviat, fins i tot com a diguem-ne objecte, és d’una sòbria elegància; i això a mi sempre em sedueix. D’altra banda, us he d’agrair la cura amb què heu estampat el poema.

18 de novembre de 1994

He vist que aquests anys havies treballat molt, com de costum en tu. Jo no he fet res; més ben dit, sí, he fet tot de cosetes que m’han demanat, però treballar, allò que de debò se’n diu treballar, no ho he fet. Som a més de mig novembre i la llibreta en què escric els poemes està verge des del desembre de l’any passat. Un any perdut, aquest, almenys en aquest sentit, perquè tampoc no l’he sabut aprofitar per llegir. Quan em pregunto a mi mateix –cosa que faig sovint– en què he ocupat aquests dotze mesos em pugen els colors a la cara. Canvio de tema.

[...]

Ara va fer un any que vam venir al mas Sopalmo. Tant la Montserrat, com en Lluís i jo ho recordem amb goig. Van ser dos dies molt agradables, encara que el temps no ens fes bona cara, i molt intensos. El que veig difícil és repetir la vinguda en condicions semblants, si més no perquè jo cada dia estic més emmandrit. De totes maneres, el bon record hi és i ens acompanya. Encara enyoro les senyoretetes del Play-boy que mirava al llit, mentre esmorzava.